

Coláiste Naomh Feichín

Bí Cineálta

Polasaí chun Iompar Bulaíocht a Chosc agus Aghaidh a thabhairt air

Tá an polasaí seo a leanas glactha ag Bord Bainistíochta **Choláiste Naomh Feichín** chun iompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt air. Comhlíonann an polasaí seo go hiomlán le *Bí Cineálta: Nósanna Imeachta chun Iompar Bulaíocht a Chosc agus Aghaidh a thabhairt air i mBunscoileanna agus in Iar-bhunscoileanna 2024*.

Aithníonn an Bord Bainistíochta go gcuireann iompar bulaíochta isteach ar chearta an linbh mar atá leagtha amach i gCoinbhinsiún na Náisiún Aontaithe um Chearta an Linbh. Tá freagracht orainn go léir, mar phobal scoile, oibriú le chéile chun iompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt air agus chun déileáil leis an tionchar diúltach a bhíonn ag iompar bulaíochta. Táimid tiomanta a chinntiú go gcoinneofar gach dalta a fhreastalaíonn ar ár scoil sábháilte ó dhochar agus go bhfuil folláine ár ndaltaí chun tosaigh i ngach rud a dhéanaimid. Aithnímid an tionchar diúltach a d'fhéadfadh a bheith ag iompar bulaíochta ar shaol ár ndaltaí agus táimid tiomanta go hiomlán d'iompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt air.

Deimhnímid go ndéanfaimid, de réir ár n-oibleagáidí faoin reachtaíocht comhionannais, gach beart den sórt sin atá indéanta le réasún chun ciapadh dalta a chosc ar aon cheann de na naoi bhforas a shonraítear: inscne, stádas sibhialta, stádas teaghlaigh, gnéaschlaonadh, reiligiún, aois, míchumas, cine agus ballraíocht den Lucht Siúil.

Clúdaíonn an polasaí seo bulaíocht a dhéanann daltaí nó go bhfuil taithí ag daltaí ar thromaíocht sa scoil. Tá an t-ábhair tromaíochta idir-foirne á chlúdach faoi na polasaithe oideachas agus oiliúna seo

- Polasaí ar chosc Frithbhulaíochta – Céimeanna Gearáin do bhaill foirne na Boird Oideachais agus Oiliúna
- Polasaí ar chosc Ciapadh / Ciapadh Gnéasach – Céimeanna Gearáin do bhaill foirne na Bord Oideachais agus Oiliúna

Sainmhíniú ar Bhulaíocht

Sainmhínítear bulaíocht mar iompar spriocdhírithe, ar líne nó as líne a dhéanann díobháil. Is féidir leis an dochar a dhéantar a bheith fisiciúil, sóisialta agus/nó mothúchánach. Déantar iompar bulaíochta arís agus arís eile le himeacht ama agus baineann sé le héagothroime cumhachta i gcaidrimh idir beirt nó grúpaí daoine sa tsochaí.

Cineáltas: Action Plan on Bullying 2024

*Bí Cineálta: Procedures to Prevent and Address Bullying
Iompar do Bhunscoileanna agus d'Iarbhunscoileanna 2024*

Déantar foráil i gCód Iompair na scoile do straitéisí chun déileáil le hiompar míchuí nach iompar bulaíochta é.

Clár na nÁbhar:

Polasaí Bita chun Iompar Bulaíocht a Chosc agus Aghaidh a thabhairt air	1
Sainmhíniú ar Bhulaíocht	1
 Roinn A: Forbairt ár mBeartas Bí Cineálta chun Iompar Bulaíocht a Chosc agus Aghaidh a thabhairt air	3
 Roinn B: Iompar Bulaíochta a Chosc	4
Cultúr agus Timpeallacht	4
Curaclam (Teagasc agus Foghlaim).....	7
Beartas agus Pleanáil.....	8
Caidrimh agus Comhpháirtíochtaí	9
 Cibearbhulaíocht a Chosc.....	10
Iompar Bulaíocht Homafóbach/Trasfóbach a Chosc	11
Iompar Bulaíochta Ciníoch a Chosc.....	11
Iompraíocht Bhulaíochta Ghnéis a Chosc.....	12
Ciapadh Gnéis a Chosc	13
 Roinn C: Aghaidh a thabhairt ar Iompar Bulaíochta	14
Cur Chuige	14
A aithint ar tharla Iompar Bulaíochta.....	14
Cá háit a dtarlaíonn Iompar Bulaíocht	16
Iarratais ar Gan Gníomh a Dhéanamh.....	17
Lean ar na háiteanna ina bhfuil Iompar Bulaíochta Tarlaithe agus Cinntigh an bhfuil Scor den Iompar Bulaíochta	18
Iompar Bulaíochta a Thaifeadadh	19
Próiseas Gearán.....	19
Tacaíochtaí	19
 Roinn D: Maoirseacht	20
 Tagairt:.....	20

Roinn A: Forbairt ár bPolasáí Bí Cineálta chun Iompar Bulaíocht a Chosc agus Aghaidh a thabhairt air

Tugadh deis do gach ball dár bpobal scoile a gcuid tionchair a chur ar fhorbairt an Pholasáí seo.

	Dáta ar Chuathas i gcomhairle leis	Modh Comhairliúcháin
Foireann na Scoile	24/3/25 3/4/25 20/5/25	Cúrsa Oiliúna déanta ag Máire Nic an Mháistir agus Gearóidín Ní Chonghaile i mBÁC Leathlá Foirne ar na nósanna imeachta ar Bí Cineálta Ag Cruinniú Foirne, glacadh le Bí Cineálta
Mic léinn	Idir 6ú agus an 10ú lá d'Aibreáin 19/05/25	Dhearr daltaí Bliain 1 & 2 an postaer Bí Cineálta Cuireadh Bí Cineálta os comhair Comhairle na nDaltaí
Tuismitheoirí	14/05/25 19/05/25	Fuair gach tuismitheoir agus caomhnóir cóip den Dréacht Bí Cineálta ar ríomhphoist Chuaigh Comhairle na dTuistí tríd an Dréacht in éindí leis an Leas Príomhoide agus Príomhoide agus glacadar leis.
Bord Bainistíochta	09/04/25 14/05/25 28/05/25	Pléadh nósanna Imeachta Bí Cineálta le ball an Bord Seolaíodh cóip den Dréacht Phlean chuig Ball an Bord Glacadh leis an bPlean Bí Cineálta
Pobal scoile níos leithne mar is cuí, le haghaidh mar shampla, tiománaithe bus		Beidh an Plean Bí Cineálta ar fáil ar an suíomh scoile
An dáta ar faomhadh an polasáí: 28/05/25		
An dáta a ndearnadh athbhreithniú ar an bpolasáí go deireanach:		

Roinn B: Iompar Bulaíochta a Chosc

Leagann an chuid seo amach na straitéisí coiscthe a úsáideann an scoil. Ina measc seo tá straitéisí atá dírithe go sonrach ar iompar bulaíochta ar líne a chosc, iompar bulaíochta homafóbach agus trasfóbach, iompar bulaíochta ciníoch, iompar bulaíochta gnéasaíoch agus gnéaschiapadh mar is cuí.

Tá an *Ráiteas Beartais Folláine agus Creat Cleachtais* soláthraíonn sé na ceithre phríomhréimse seo a leanas atá riachtanach le haghaidh cur chuige iomlánaíoch, scoile uile i leith chur chun cinn na folláine:

1. Cultúr agus Timpeallacht;
2. Curaclam (Teagasc agus Foghlaim);
3. Beartas agus Pleanáil;
4. Caidrimh agus Comhpháirtíochtaí.

Déanann ár scoil na ceithre réimse seo a mheas agus na bearta seo á bhforbairt chun iompar bulaíochta a chosc.

Cultúr agus Timpeallacht

Tá cultúr agus timpeallacht scoile dearfach agus cuimsitheach riachtanach chun iompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt air. Ba chóir go mbeadh timpeallacht na scoile ina spás ina mbraithfidh daltaí agus foireann na scoile muintearas agus go mothaíonn siad sábháilte, nasctha agus tacaíthe.

Ba chóir go mbeadh an caidreamh idir gach ball de phobal na scoile bunaithe ar mheas, cúram, ionracas agus muinín. Cuidíonn cumarsáid oscailte idir an pátrún, an Bord Bainistíochta, foireann na scoile, na scoláirí agus a dtuismitheoirí le cur chuige comhoibríoch agus freagrachtaí roinnte a chothú maidir le hiompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt air.

Bíonn tionchar ag foireann cheannasaíochta na scoile ar chultúr na scoile agus leagann siad síos na caighdeáin agus na hionchais do phobal na scoile agus iad ag cosc agus ag tabhairt aghaidh ar iompar bulaíochta.

Tá freagracht ar gach ball foirne scoile cultúr scoile a fhorbairt agus a chothabháil ina bhfuil iompar bulaíochta do-ghlactha agus cur chuige comhsheasmhach a ghlacadh chun dul i ngleic le hiompar bulaíochta.

Is féidir le daltaí cultúr na scoile a mhúnlú trí chineáltas agus cuimsiú a chur chun cinn laistigh dá ngrúpa píaraí agus timpeallacht scoile dearfach agus tacúil a chothabháil do chách.

Is féidir le tuismitheoirí, mar chomhpháirtithe gníomhacha in oideachas a bpáiste, cuidiú le timpeallacht a chothú nach nglactar le hiompar bulaíochta trí chomhbhá agus meas a chothú.

Timpeallacht Insinte

Tá sé tábhachtach go dtacódh pobal na scoile le timpeallacht ‘insinte’.

De réir taighde a rinneadh in Éirinn, tá claonadh leanúnach gan tuairisc a thabhairt ar eachtraí bulaíochta. Ba chóir go mthoíonn daltaí ar a gcompord labhairt faoi ábhair imní faoi iompar bulaíochta.

I measc na gcúiseanna nach bhféadfadh scoláire tuairisc a thabhairt tá:

- Eagla roimh frithbheartaíocht ón dalta a thaispeánann an t-iompar bulaíochta nó a ghrúpa cairdis
- Imní faoi bheith le feiceáil mar “insint-scéalaí” chun iompar bulaíochta a thuairisciú
- Eagla go ndéanfaidh an duine fásta an scéal níos measa
- Eagla nach bhfuil an t-eolas agus na scileanna ag an duine fásta chun déileáil go cuí leis an iompar bulaíochta
- Eagla go bhféadfadh an duine fásta rochtain ar a ghuthán soghluaiste a dhiúltú
- Gan a fhios cad a tharlóidh nuair a thuairiscionn siad iompar bulaíochta
- Eagla nach gcreidfear iad
- Imní faoi “dul i dtrioblóid” as iompar bulaíochta a thuairisciú
- Gan fianaise a bheith ann chun tacú leis an liomhain faoi iompar bulaíochta, tá sé seo le feiceáil go háirithe maidir le hiompar bulaíochta gaolmhar.

Ba chóir go mbeadh scoileanna ina dtimpeallachtaí sábháilte ina spreagtar tuairisciú ar iompar bulaíochta.

Duine Fásta Iontaofa

Is féidir leis an gcoincheap “duine fásta iontaofa” a bheith ina straitéis éifeachtach chun daltaí a spreagadh le tuairisc a thabhairt an bhfuil siad féin nó dalta eile ag fulaingt iompraíocht bulaíochta. D’fhéadfadh baill foirne tacú leis an straitéis seo trí chur in iúl do scoláirí gur féidir leo labhairt leo.

Ba chóir tacaíocht a thabhairt do dhaltai a fheiceann iompar bulaíochta agus é a spreagadh chun an t-iompar a thuairisciú do dhuine fásta iontaofa sa scoil ionas gur féidir dul i ngleic leis an iompar. Tá ról tábhachtach ag daltaí a fheiceann iompar bulaíochta ar na meáin shóisialta chun cabhrú le dul i ngleic leis an iompar tríd an iompar fianaithe a thuairisciú do dhuine fásta iontaofa.

Ba chóir don duine fásta iontaofa a chur ar a suaimehneas don dalta go bhfuil an rud ceart déanta aige tríd an iompar a thuairisciú. Ba chóir don duine fásta iontaofa, gan mhoill, an ball foirne atá freagrach as tabhairt faoi iompar bulaíochta a chur ar an eolas gan mhoill.

Ag leibhéal na hiarbhunscoile is féidir gurb é an Príomhoide Tánaisteach, Múinteoir Ranga, nó ball den fhoireann tacaíochta scoláirí a bheadh i gceist. Mura bhfuil sé cinnte cé ar cheart é a chur ar an eolas, ba chóir don duine fásta iontaofa é sin a chur in iúl don Phríomhoide nó don Phríomhoide Tánaisteach. Ba chóir don duine fásta iontaofa leanúint de bheith ag tacú leis an mac léinn, de réir mar is cuí, fad a bhíonn an ball foirne cuí ag tabhairt aghaidh ar an iompar.

Spásanna Fisiciúla Sábháilte a Chruthú ar Scoil

Tacaíonn cruthú spásanna fisiceacha sábháilte le sábháilteacht shíceolaíoch agus is beart tábhachtach é chun iompar bulaíochta a chosc. Fágann spásanna a bhfuil radharc soiléir acu go mbíonn sé níos éasca d'fhoireann na scoile maoirsiú a dhéanamh ar dhaltaí. Is féidir le spásanna ceilte i hallaí, timpeall staighrí agus i gclós na scoile a bheith ina limistéir ina bhfuil baol níos mó ann go dtarlóidh iompar bulaíochta.

D'fhéadfadh scoileanna na bearta seo a leanas a ghlacadh chun spásanna fisiceacha sábháilte a chruthú:

- Cinntigh go bhfuil soilsiú maith i láthair chun coirnéil nó spásanna dorcha a sheachaint
- Bain bacainní amhaire ó fhuinneoga mar phóstaeir
- Suiteáil scátháin chun infheictheacht a fheabhsú agus spotaí dalla a laghdú
- Feabhas a chur ar infheictheacht na foirne scoile a bhíonn ag maoirsiú ag am sosa lena n-áirítear le linn dualgas clóis
- Is féidir le múrmhaisiú, saothar ealaíne agus comharthaíocht cabhrú le scoileanna luachanna na scoile a chur chun cinn mar chomhionannas, éagsúlacht, cuimsiú agus meas.

Is féidir le daltaí braistint muintearas níos fearr le pobal scoile nuair a thugtar úinéireacht dóibh ar a spás féin trí ealaín agus cruthaitheacht. Cuidíonn sé seo le scoláirí tuiscint a fháil ar fhreagracht as a dtimpeallacht scoile agus braistint orthu. Féadfaidh cuimsiú spásanna laistigh de scoileanna le haghaidh foghlama comhoibrioch páirt a ghlacadh freisin chun braistint muintearas a chothú. Tá sé tábhachtach go ndéanfaí cothabháil mhaith ar thailte na scoile chun braistint úinéireachta agus meas a chothú i bpobal na scoile. Tá gach ceann díobh thuas i bhfeidhm agus i gcleachtas inár scoil.

Maoirseacht

Is beart tábhachtach é maoirseacht chuí chun iompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt air. Tá sé de dhualgais ar scoileanna gach beart réasúnach a ghlacadh chun sábháilteacht a geuid scoláirí a chinntiú agus chun maoirsiú a dhéanamh ar dhaltaí nuair a bhíonn daltaí ag freastal ar scoil nó ag freastal ar ghníomhaíochtaí scoile.

Beartais mhaoirseachta atá i bhfeidhm chun Iompar Bulaíochta a chosc:

- Amchlár Ranga
- Am sosa/Maoirseacht Lóin
- Tosaíonn an mhaoirseacht roimh agus tar éis na scoile ón uair a shroicheann daltaí talamh na scoile
- Maoirseacht ar dhaltaí ar thurais scoile agus ar ghníomhaíochtaí seachtracha scoile
- Maoirseacht ag amanna spóirt
- Maoirseacht nuair a thagann cainteoirí cuairte chun na scoile.

Gníomhartha inár scoil chun Cultúr agus Timpeallacht dhearfach a chur chun cinn:

- Taispeáint na Cairte Frithbhulaíochta

- Taispeáint obair na ndaltaí
- Maidineacha Caife: chun caidreamh a neartú idir an scoil agus an pobal áitiúil.
- Maoirseacht ar na scoláirí le linn am neamhstruchtúrtha
- Cultúr dearfach sa seomra ranga
- Cuimsiú grúpaí nua ar nós laethanta cultúrtha ar leith
- Spóirt (Peil Blitz & Cispheil)
- Laethanta Folláine
- Éascaítear obair ghrúpa sna ranganna
- Laethanta faoi leith chun Ábhar : Seachtain na Matamaitice , Seachtain na hEolaíochta a chur chun cinn
- An Seó Nollag
- Pictiúir ar taispeáint de dhaltai ar thurais éagsúla agus ar ghníomhaíochtaí éagsúla
- Scléip
- Seachtain Feasachta Seasta (In Aghaidh na Bulaíochta LGBTQ+) / Seachtain Frithbhulaíochta
- Caith Lá Dearg (In aghaidh an Chiníochais)
- Guth an Mhic Léinn/Comhairle na Mac Léinn
- Comhairle na dTuismitheoirí
- Beartas Iompraíochta
- Rialacha Seomra Ranga
- Cód Iompraíochta
- Searmanas Bronnta do ghníomhaíochtaí seach-churaclaim
- Scoláire na Bliana
- Gradaim Tinrimh
- Fócas ar Fholláine Daltai.

Curaclam (Teagasc agus Foghlaim)

Ba chóir teagasc agus foghlaim atá comhoibriú agus measúil a chur chun cinn. Ba chóir go mbeadh deiseanna rialta ag scoláirí oibriú i ngrúpaí beaga lena bpiaraí, rud a chuideoidh le braistint nasc, muintearas agus comhbhá a chothú i measc na daltai.

Soláthraíonn na hábhair churaclaim a chuirtear ar fáil do scoláirí deiseanna chun cuimsiú agus meas ar an éagsúlacht a chothú. Spreagtar scoileanna deiseanna a chur ar fáil do scoláirí chun meon féiniúlachta a fhorbairt trí chlár churaclaim agus seach-churaclaim araon.

Tá sé mar aidhm ag curaclaim an Oideachais Shóisialta, Phearsanta agus Sláinte (OSPS) agus Oideachas Caidrimh agus Gnéasachta (OCG) ag leibhéal na hiarbhunscoile folláine, féinmhuinín agus muintearas na scoláirí a chothú agus braistint freagrachta pearsanta na scoláirí as a n-iompar agus a ngníomhartha féin a fhorbairt. Is féidir scileanna foghlama sóisialta agus mothúchána na scoláirí a fheabhsú tríd an gcuraclam OSPS.

Ag leibhéal na hiarbhunscoile, tá sé d'aidhm ag na sonraíochtaí nuashonraithe OSPS cabhrú le mic léinn a mhóthú go bhfuil an chumhacht acu caidreamh measúil sláintiúil a chruthú, a chothú agus a chothabháil leo féin agus le daoine eile. Cuireann snáithe OCG na sonraíochta spás ar fáil freisin do dhaltai iar-bhunscoile chun caidrimh agus gnéasacht dhaonna a scrúdú agus a mheas a d'fhéadfadh tuiscint ar éagsúlacht a chothú a d'fhéadfadh cabhrú le bulaíocht bunaithe ar inscne agus féiniúlacht a laghdú chomh maith le gnéasachas agus gnéaschiapadh.

Is féidir le daltaí éagsúlacht agus cuimsiú a mheas freisin trí shonraíochtaí/siollabais Oideachais Reiligiúin na Comhairle Náisiúnta Curaclaim agus Measúnachta. Chomh maith leis seo, is féidir éagsúlacht agus cuimsiú a fháil trí Churaclam an Phátrúin a bhfuil sé mar aidhm acu meas agus tuiscint ar chreidimh, dearthaí agus bealaí maireachtála éagsúla a spreagadh.

San Oideachas Saoránach, Sóisialta agus Polaitiúil (OSSP), díreann ar idirspheáchas na ndaoine i bpobail, ag leibhéil áitiúla chomh maith le náisiúnta agus idirnáisiúnta. Is féidir an Stair agus, sa tSraith Shinsearach, an Pholaitíocht agus an tSochaí a úsáid chun feachtas a ardú ar chiníochas agus ar choilíneacht. Trí scrúdú a dhéanamh ar shamplaí stairiúla agus comhaimseartha d'idirdeálú ciníoch agus oidhreachtáil coilíneacha, is féidir le mic léinn tuiscint a fhorbairt ar bhunchúiseanna na laofachta agus na claontachta. Tá acmhainní agus ábhair ar fáil freisin chun tacú le cultúr agus stair an Lucht Siúil a ionchorprú trasna gach achair den churaclam.

Gníomhartha inár scoil chun cur leis an gCuraclam (Teagasc agus Foghlaim):

Modh teagaisc difriúil ag baint úsáide as scileanna foghlama éagsúla (Differentiation)

Quizlet, Wordwall, Kahoot, Mentimeter

OSSP

Taithí Oibre

Turais Thar Lear

Cód Iompraíochta

Dialann Scoile

Gardaí ag teacht isteach le cainteanna

Seachchuraclaim

Turais lasmuigh den scoil: Comórtas Treabhdóireachta, Cuairteanna ar Choláistí, Imeachtaí Gairmeacha

Zeeko do na Daltaí agus na Tuismitheoirí (Oideachas faoi shábháilteacht ar líne)

OSPS, OSSP, Oideachas OCG

Na daltaí a fheiceáil ag obair timpeall na scoile sna seomraí agus sna hallaí.

Beartas agus Pleanáil

Tá folláine phobal na scoile ag croílár polasaithe agus pleananna na scoile. Tá raon de pholasaithe eile ar nós Cód Iompraíochta na scoile, an Ráiteas um Chaomhnú Páistí agus Polasaí Riachtanas Speisialta a thacaíonn le cur i bhfeidhm polasáí Bí Cineálta na scoile.

Is féidir cuidiú le feachtas a mhéadú agus cur i bhfeidhm éifeachtach a chinntiú trí thacú le rannpháirtíocht na daltaí i bhforbairt agus i gcúir i bhfeidhm polasaithe agus pleananna scoile.

Is féidir tacú le foireann na scoile iompar bulaíochta a chosc agus dul i ngleic trí pháirt a ghlacadh i cúrsaí foghlama gairmiúla cuí do mhúinteoirí. Ba chóir d'fhoireann na scoile a dtaithe agus samplaí dea-chleachtais a roinnt freisin. Tá raon oiliúna ar fáil d'fhoireann scoile a bhaineann le cuimsiú agus éagsúlacht a chur chun cinn i scoileanna

Beartais agus Pleanáil inár scoil a thacaíonn leis an bPolasaí Bí-Cinéalta seo:

- Dialann na nDaltaí agus an dialann a shiniú go rialta
- Cuairteanna ón nGarda áitiúil chun mic léinn a chur ar an eolas faoi dhlíthe a bhaineann le daltaí ar nós Dlí Coco agus chun comhairle a thabhairt dóibh maidir le sábháilteacht ar líne agus comhairle maidir lena sábháilteacht go ginearálta.
- Minítear agus pléitear go hoscailte topaici a bhaineann leis na scoláirí.
- Bíonn glór an dalta agus na ndaltaí i gceist le forbairt polasaí agus pleanáil agus cur i bhfeidhm.
- I measc na mbeartas sa scoil a thacaíonn le timpeallacht dhearfach foghlama tá an Cód Iompraíochta, Beartas KRunner
- Tá laethanta/seachtainí pleanáilte go sonrach ar nós 'Stand –Up Awareness Week' (Frith-LGBQ+ Bulaíocht), 'Caith Lá Dearg' (Frith-Chiníochas)
- Oideachas faoin Bulaíocht san OSPS agus sna ranganna ginearálta.
- Laethanta Folláine
- Múinteoirí Ranga
- Ranganna Treorach
- Oiliúint bhliantúil ó ZEEKO ar Shábháilteacht Ar Líne

Caidrimh agus Comhpháirtíochtaí

Is cuid ríthábhachtach iad naisc láidre idirphearsanta chun iompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt go héifeachtach air. Tacaítear leis na naisc idirphearsanta seo trí raon de struchtúir fhoirmiúla agus neamhfhoirmiúla ar nós comhairlí daltaí, clubanna scoile, cumainn tuismitheoirí agus foirne tacaíochta scoláirí.

Gníomhartha inár scoil a neartaíonn caidreamh agus comhpháirtíochtaí idir baill de phobal na scoile:

- Tá laethanta/seachtainí beartaithe go sonrach ar nós 'Stand –Up Awareness Week' (Frith-LGBQ+ Bulaíocht), 'Caith Lá Dearg' (Frith-Chiníochas)/Seachtain Frithbhulaíochta
- Oideachas faoin Bulaíocht san OSPS agus sna ranganna ginearálta.
- Laethanta Folláine
- Múinteoirí Ranga do gach bliainghrúpa
- Ranganna Treorach
- Cuairteoirí ó eagraíochtaí seachtracha (m.sh. an tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre, Printíseacht, PLC, Coláistí agus cainteoirí Ollscoile)
- Conradh na Gaeilge
- An Taisce - Scoileanna Glasa
- Bord Bainistíochta
- CLG

- Cispheil Éireann
- Cruinnithe Tuismitheoirí / Múinteoirí
- BOOGR
- An Roinn Oideachais
- Malartú Daltaí na Fraince
- An Siopa Áitiúil
- Tiománaithe bus
- Oíche Oscailte ar Scoil do dhaltai nua
- Cainteanna do thuismitheoirí ar amanna suntasacha aistrithe (Tosú ar Oideachas Dara Leibhéal, An Idirbhliain vs 5^ú Eolas faoin mbliain Tráthnóna, roghanna Iar-Ardeistiméireachta: Coláiste, Printiseachtaí, agus cúrsaí PLC).
- Tacaíocht i ranganna Oideachas Sóisialta Pearsanta agus Sláinte agus i ranganna Treorach le linn tréimhsí aistrithe go háirithe ag tosú ar Oideachas Dara Leibhéal, Iar-Sraith Shóisearach agus do dhaltai Ardeistiméireachta agus iad ag críochnú Oideachas Dara Leibhéal.
- Tá línte cumarsáide maithe ag tuismitheoir(i)/caomhnóir(i) leis an scoil agus tá a fhios acu gur féidir leo teagmháil a dhéanamh leis an scoil maidir le haon imní faoina leanbh/leanaí.
- Oideachas ar bhulaíocht san OSPS & in ábhair ghinearálta eile.
- Gníomhartha cineálta a chur chun cinn

Cibearbhulaíocht a Chosc

Cuireann an teicneolaíocht agus na meáin shóisialta go leor deiseanna dearfacha ar fáil le haghaidh siamsaíochta, rannpháirtíocht shóisialta agus oideachais. Is cuid den saol í an teicneolaíocht a d'fhéadfadh dul i bhfeidhm ar na baill is óige den tsochaí fiú. Mar sin féin, tá daltaí ag éirí níos leochailí maidir le cibearbhulaíocht nó iompar do-ghlactha ar líne mar gheall ar an méadú ar úsáid na teicneolaíochta.

Ba cheart do scoileanna dul i ngleic go réamhghníomhach leis na dúshláin seo trí litearthacht dhigiteach, saoránacht dhigiteach a chur chun cinn, agus timpeallachtaí sábháilte ar líne a chothú. I measc na straitéisí chun iompar cibearbhulaíocht a chosc tá na nithe seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é:

- Curaclam OSPS a chur i bhfeidhm
- Curaclam Litearthachta na Meán Digiteach a chur i bhfeidhm a mhúineann daltaí faoi iompar freagrach ar líne agus saoránacht dhigiteach
- Comhráite rialta a bheith acu le scoláirí faoi chaidrimh mheasúla chineálta a fhorbairt ar líne
- Beartas úsáide inghlactha don teicneolaíocht a fhorbairt agus a chur in iúl
- Ag tagairt d'iompar cuí ar líne mar chuid de na caighdeáin iompair sa Chód Iompair
- Imeachtaí sábháilteachta ar líne a chur chun cinn nó a óstáil do thuismitheoirí atá freagrach as maoirseacht a dhéanamh ar ghníomhaíochtaí a bpáistí ar líne* (Zeeko)
- Lá sábháilteachta Idirlín a reáchtáil chun feasacht ar iompar cuí ar líne a threisiú (Zeeko).

Is í an aois dhigiteach toilithe an aois íosta a chaithfidh úsáideoir a bheith sula bhféadfaidh cuideachta meán sóisialta nó idirlín a sonraí a bhailiú, a phróiseáil agus a stóráil. In Éirinn is é an aois dhigiteach toilithe ná 16 (Ciorclán 0042/2018 agus CIRCULAR 0043/2018).

Chun críocha sonraí a bhailiú, ní mór go mbeadh cead tuismitheora ag scoláirí idir 13 bliana agus 16 bliana d'aois clárú le seirbhísí meán sóisialta i gcás ina n-úsáideann cuideachtaí an bunús dlíthiúil toilithe chun sonraí úsáideoirí a phróiseáil agus a stóráil. Tá íosriachtanas aoise ag formhór na n-ardán agus na seirbhísí meán sóisialta agus tá sé 13 bliana d'aois d'fhormhór na seirbhísí sin. Mar sin, go teicniúil, níor cheart go mbeadh cuntas meán sóisialta ag leanaí faoi bhun 13 bliana d'aois.

Tá sé tábhachtach do shábháilteacht a bpáiste, go mbeadh tuismitheoirí ar an eolas faoi úsáid na teicneolaíochta a bpáistí lena n-áirítear fóin soghluaiste agus consóil cluichíochta.

Gníomhartha ar Scoil chun Iompar Cibearbhulaíocht a chosc:

- Rialacha na scoile – Tá an fón le cur sa taisceadán ag tús an lá scoile agus le fanacht ann go deireadh an lá scoile.
- Cinsireacht idirlín lena n-áirítear srianta ar shuíomhanna a d'fhéadfadh a bheith díobhálach.
- Srianta ar úsáid cuntas meán sóisialta ar scoil ar nós Facebook agus Instagram
- Oiliúint ó Zeeko ag tús na bliana do Bhliain 1, 2 agus 3 maidir le sábháilteacht ar an Idirlíon. Cuireann Zeeko oiliúint ar líne ar fáil do thuismitheoirí agus do mhúinteoirí gach bliain chun tacú lena gcuid oibre leis na daltaí ar shábháilteacht Idirlín agus chun cabhrú le feasacht.
- Áiríonn na ranganna OSPS topaici ar shábháilteacht Idirlín.

Iompar Bulaíocht Homafóbach/Trasfóbach a Chosc

Tá sé de cheart ag gach dalta lena n-áirítear dalta aeracha, leispiacha, déghnéasacha agus trasinscne mothú sábháilte agus go dtacaítear leo ar scoil. I measc na straitéisí chun iompar bulaíochta homafóbach agus trasfóbach a chosc tá na nithe seo a leanas, ní liosta uileghabhálach é:

- Timpeallacht fhisiciúil chuimsitheach a chothabháil, mar shampla póstaicir ábhartha a thaispeáint
- Tacaíocht phiarraí a spreagadh ar nós piarmheantóireacht agus gníomhaíochtaí tógála ionbhá
- Dúshlán a thabhairt do steiréitíopaí inscne
- Ceardlanna agus seimineáir a reáchtáil do dhaltaí, d'fhoireann na scoile agus do thuismitheoirí chun feasacht a ardú ar thionchar iompar bulaíochta homafóbach
- Daltaí a spreagadh chun labhairt suas nuair a fheiceann siad iompar homafóbach.

Gníomhartha ar Scoil chun cosc a chur ar Iompar Homafóbach/Trasfóbach:

- Seachtain Feasachta Seas Suas chun bulaíocht LGBTQ+ a chosc. Áiríonn an tseachtain feasacht ar na cineálacha bulaíochta a d'fhéadfadh tarlú go ginearálta agus na céimeanna is féidir le daltaí a ghlacadh chun déileáil léi.
- Cuimsíonn OCG oideachas ar fheasacht ar ghnéasacht duine agus cuireann sé chun cinn glacadh agus tuiscint ar indibhidiúlacht daoine.
- Tacú le daltaí labhairt amach in aghaidh na homafóibe.

Iompar Bulaíochta Ciníoch a Chosc

Tá scoileanna i bhfad níos éagsúla ó thaobh cultúir de le blianta beaga anuas. Tagann scoláirí a fhreastalaíonn ar scoileanna ó go leor cultúir agus cúlraí éagsúla. D'fhéadfadh leithcheal agus réamhchlaonadh a bheith i ndán do dhaltai ó chúlraí éagsúla agus d'fhéadfadh iompar ciníoch bulaíochta a bheith orthu.

I measc na straitéisí chun iompar bulaíochta ciníoch a chosc tá na nithe seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é:

- Cultúr scoile a chothú ina ndéantar an éagsúlacht a cheiliúradh agus ina bhfeiceann daltaí iad féin ina dtimpeallacht scoile
- Éagsúlacht chultúrtha na scoile a bheith le feiceáil agus ar taispeáint
- Ceardlanna agus seimineáir a reáchtáil do dhaltai, d'fhoireann na scoile agus do thuismitheoirí chun feasacht ar chiníochas a ardú
- Tacaíocht phiaraí a spreagadh ar nós piarmheantóireacht agus gníomhaíochtaí tógála ionbhá
- Lucht féachana a spreagadh chun tuairisc a thabhairt nuair a fheiceann siad iompar ciníoch
- Tacaíochtaí a chur ar fáil d'fhoireann na scoile chun freagairt do riachtanais scoláirí a bhfuil an Béarla mar theanga bhreise acu agus chun cumarsáid a dhéanamh lena dtuismitheoirí
- Tacaíochtaí a sholáthar d'fhoireann na scoile chun tacú le daltaí ó mhionlaigh eitneacha, lena n-áirítear daltaí den Lucht Siúil agus Romaigh, agus chun cumarsáid a spreagadh lena dtuismitheoirí
- Ag tabhairt cuireadh do chainteoirí ó chúlraí eitneacha éagsúla.
- A chinntiú go léiríonn ábhar léitheoireachta leabharlainne agus téacsleabhair eispéiris saoil chuí na daltaí agus na ndaoine fásta ó chúlraí náisiúnta, eitneacha agus cultúrtha éagsúla.

Gníomhartha ar Scoil chun Iompar Bulaíocht Chiníoch a chosc:

- 'Caith Lá Dearg – Taispeáin an Cárta Dearg don Chiníochas'.
- Caitheamh go cothrom le gach dalta agus glacadh le gach cultúr
- Tacú le daltaí Béarla a fhoghlaim mar theanga iasachta
- Eolas scoile a sholáthar i dteangacha éagsúla nuair is gá: Gaeilge, Béarla, Úcráinis agus Rúisis.

Iompraíocht Bhulaíochta Ghnéis a Chosc

Ba chóir do scoileanna díriú ar chomhionannas inscne mar chuid de bhearta na scoile chun timpeallacht thacúil agus ómósach a chruthú.

I measc na straitéisí chun iompar bulaíochta gnéis a chosc tá na nithe seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é:

- Cinntiú go ndéanann baill foirne eiseamláireacht d'iompar measúil agus go gcaitheann siad go cothrom le scoláirí beag beann ar a ngnéas
- Cinntiú go mbíonn na deiseanna céanna ag gach scoláire dul i mbun gníomhaíochtaí scoile beag beann ar a ngnéas
- Éagsúlacht a cheiliúradh ar scoil agus aitheantas a thabhairt do chion tairbhe gach dalta.
- Feachtais feasachta, ceardlanna agus cur i láthair a eagrú ar chomhionannas inscne agus meas
- Tuismitheoirí a spreagadh chun na luachanna measa seo a threisiú sa bhaile.

Gníomhartha ar Scoil chun Iompar Bulaíochta Gnéisach a chosc:

- Áirítear le ranganna OSPS caitheamh go cothrom le gach duine beag beann ar inscne

Ciapadh Gnéis a Chosc

Teastaíonn cur chuige a dhíríonn ar oideachas, ar fheasacht agus ar bheartais shoiléire infhorghníomhaithe chun gnéaschiapadh a chosc. Ní mór do scoileanna a chur in iúl go soiléir go bhfuil cur chuige neamhfhulaingthe ann maidir le gnéaschiapadh. Níor cheart riamh ciapadh gnéasach a dhíbhe mar spochadh nó mar chean.

I measc na straitéisí chun gnéaschiapadh a chosc tá na nithe seo a leanas, nach liosta uileghabhálach é:

- Úsáid a bhaint as na sonraíochtaí OSPS nuashonraithe ag leibhéal na hiarbhunscoile chun daltaí a mhúineadh faoi chaidrimh shláintiúla agus conas caitheamh le chéile le meas agus cineáltas
- Eiseamláirí dearfacha a chur chun cinn laistigh de phobal na scoile
- Dúshlán a thabhairt do steiréitíopaí inscne ar féidir leo cur le gnéaschiapadh.

Gníomhartha ar Scoil chun Gnéaschiapadh a chosc:

- Ranganna OSPS oideachas ar chaidrimh fholláin.
- Rólmhúnlú dearfach sa scoil.
- Maoirseacht ar Dhaltaí le linn amanna struchtúrtha agus neamhstruchtúrtha
- Infheictheacht sna seomraí ranga (gloine sna doirse le féachaint isteach i seomraí).

Is féidir le scoileanna go leor de na straitéisí coisctheacha a liostaítear thuas a chur i bhfeidhm chun gach cineál iompraíochta bulaíochta a chosc. Déanann Coláiste Naomh Feichín a dhícheall na gníomhartha seo a fhorbairt a thuilleadh chun iompar bulaíochta a chosc inár bpobal scoile agus chun timpeallacht chomhbhách agus mheasúil a chothú.

Roinn C: Aghaidh a thabhairt ar Iompar Bulaíochta

Ba cheart gurb í an phríomhaidhm agus aghaidh á tabhairt ar thuairiscí ar iompar bulaíochta ná stop a chur leis an iompar bulaíochta agus, chomh fada agus is indéanta, caidreamh na bpáirtithe lena mbaineann a athbhunú.

Tá freagracht ar phobal uile na scoile iompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt air. Ba chóir do scoileanna oibriú i gcomhpháirtíocht lena bpátrún, bord bainistíochta, foireann, daltaí agus a dtuismitheoirí chun a bpolasaí Bí Cineálta a fhorbairt agus a chur i bhfeidhm.

Na céimeanna a ghlacfaidh an scoil le fáil amach ar tharla iompar bulaíochta, tá na cuir chuige a úsáidtear chun dul i ngleic leis an iompar bulaíochta agus chun dul chun cinn a athbhreithniú mar atá seo a leanas:

Cur Chuige

Nuair a tharlaíonn iompar bulaíochta, déanfaidh an scoil (múinteoirí):

- Cinntigh go n-éistear leis an dalta a bhíonn faoi iompar bulaíochta agus go gcuirfear ar a suaimhneas é
- Iarracht a dhéanamh príobháideachas na ndaoine atá i gceist a chosaint
- Déan gach comhrá a láimhseáil go mothálach
- Smaoinigh ar aois agus ar chumas na ndaoine atá i gceist
- Éist le tuairimí an dalta atá ag fulaingt leis an iompar bulaíochta maidir leis an mbealach is fearr le dul i ngleic leis an gcás
- Déan beart go tráthúil
- Cuir tuismitheoirí ar an eolas faoi na daoine a bhfuil baint acu leis

A aithint ar tharla Iompar Bulaíochta

Sainmhínítear bulaíocht mar iompar spriocdhírithe, ar líne nó as líne a dhéanann díobháil. Is féidir leis an dochar a dhéantar a bheith fisiciúil, sóisialta agus/nó mothúchánach. Déantar iompar bulaíochta arís agus arís eile le himeacht ama agus baineann sé le héagothroime cumhachta i gcaidrimh idir beirt nó grúpaí daoine sa tsochaí.

Cineáltas: Action Plan on Bullying 2024

*Bí Cineálta: Procedures to Prevent and Address Bullying
Iompar do Bhunscoileanna agus d'Iarbhunscoileanna 2024*

Le fáil amach an iompar bulaíochta é an t-iompar a thuairiscítear, ba cheart duit machnamh a dhéanamh ar na ceisteanna seo a leanas:

1. An bhfuil an t-iompar dírithe ar dhalta ar leith nó ar ghrúpa scoláirí?

2. An bhfuil sé i gceist go ndéanadh an t-iompar díobháil fhisiciúil, shóisialta nó mhothúcháinach?

3. An ndéantar an t-iompar arís agus arís eile?

Más é an freagra ar gach ceann de na ceistanna thuas **Tá**, mar sin is iompar bulaíochta é an t-iompar agus ba chóir aghaidh a thabhairt ar an iompar trí úsáid a bhaint as Nósanna Imeachta Bí Cineálta.

Nóta: D'fhéadfaí féachaint ar eachtraí aonuaire mar bhulaíocht i gcúinsí áirithe. Is féidir teachtaireacht ghortach amháin a phostáiltear ar na meáin shóisialta a mheas mar iompar bulaíochta toisc go bhfuil an-dóchúlacht ann go roinnfear í go minic agus mar sin is iompar arís agus arís eile í.

Más é freagra aon cheann de na ceistanna seo **Níl**, mar sin ní iompar bulaíochta é an t-iompar.

Soláthraítear straitéisí laistigh den scoil chun déileáil le hiompar míchuí **Cód Iompraíochta**.

Agus iad ag aithint an bhfuil iompar bulaíochta tarlaíthe ba chóir do mhúinteoirí smaoineamh ar cad é, cén áit, cathain agus cén fáth?

Grúpa Scoláirí a bhfuil baint acu le hEagmhas(i):

Má bhíonn grúpa mac léinn i gceist, ba chóir teagmháil a dhéanamh le gach dalta ina aonar ar dtús. Ina dhiaidh sin, ba chóir bualadh le gach dalta atá páirteach i ngrúpa.

Ag an gcuinníú grúpa, ba chóir go n-iarrfaí ar gach dalta a gcuntas ar ar tharla lena chinntiú go bhfuil gach duine sa ghrúpa soiléir faoi thuairimí a chéile. Ba chóir tacaíocht a thabhairt do gach dalta, mar is cuí, tar éis an chruinnithe ghrúpa. B'fhéidir go mbeadh sé ina chuidiú freisin iarraidh ar na scoláirí a bhí i gceist a gcuntas ar an eachtra a scríobh síos.

Is féidir le teagmhais tarlú nuair atá iompar do-ghlactha agus díobhálach ach ní iompar bulaíochta é.

Iompar NACH Iompar Bulaíochta é

Ní iompar bulaíochta sampla aon uaire d'iompar diúltach i leith dalta eile.

Ní mheastar gur iompar bulaíochta é easaontas idir scoláirí, nó cásanna nach mian le daltaí a bheith ina gcairde nó fanacht ina gcairde, ach amháin má dhéantar iarracht d'aon ghnó agus arís agus arís eile chun anacair a chruthú, a eisiáimh nó nach dtaitníonn le daoine eile lena n-áirítear ionramháil d'aon ghnó ar ghrúpaí cairdis.

D'fhéadfadh deacrachtaí cumarsáide sóisialta a bheith ag roinnt daltaí a bhfuil riachtanais speisialta oideachais acu a d'fhéadfadh a gcuid riachtanas a chur in iúl trí iompraíochtaí a d'fhéadfadh díobháil a dhéanamh dóibh féin nó do dhaoine eile. Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nach bhfuil na hiompraíochtaí seo d'aon ghnó nó pleanáilte ach, i gcásanna áirithe, is freagairt uathoibríoch iad nach féidir leo a rialú.

Ní iompar de thaisme nó meargánta í an bhulaíocht. Más fíor an díobháil arís agus arís eile don dhalta a bhíonn ag fúlaingt den iompar ach nach bhfuil sé beartaithe ag an dalta eile, ní bulaíocht í seo.

Is féidir leis na hiompraíochtaí seo a bheith anacair, cé nach sainítear iad mar bhulaíocht.

Déantar foráil i gCód Iompair na scoile do straitéisí chun déileáil le hiompar míchuí.

In áit a dtarlaíonn Iompar Bulaíocht

- Is dlúthchuid de phobal na scoile iad tuismitheoirí agus imríonn siad ról tábhachtach, i gcomhpháirtíocht le scoileanna, chun dul i ngleic le hiompar bulaíochta. Sa chás go bhfuil iompar bulaíochta tarlaithe, ní mór dul i dteagmháil le tuismitheoirí na ndaltaí atá i gceist go luath chun iad a chur ar an eolas faoin ábhar agus chun dul i gcomhairle leo maidir leis na bearta atá le déanamh chun dul i ngleic leis an iompar.
- Tá sé tábhachtach éisteacht le tuairimí an dalta atá i mbun na hiompraíochta bulaíochta maidir leis an mbealach is fearr le dul i ngleic leis an gcás.
- Ba chóir taifead a choinneáil ar an gcaidreamh le gach duine a bhí páirteach.
- Ba chóir go ndéanfadh an taifead seo doiciméadú ar fhoirm agus ar chineál an iompair bulaíochta, cá háit agus cathain a tharla sé agus dáta an chéad rannpháirtíochta leis na scoláirí lena mbaineann agus lena dtuismitheoirí. (Is féidir an teimpléad a fháil i **Aguisín A**).
- Ba chóir go mbeadh tuairimí na ndaltaí agus a dtuismitheoirí ar na bearta atá le déanamh chun dul i ngleic leis an iompar bulaíochta san áireamh sa taifead.

Ba chóir go mbeadh a fhios ag foireann na scoile cad ba cheart a dhéanamh nuair a thuairiscítear iompar bulaíochta dóibh nó nuair a fheiceann siad iompar bulaíochta. Nuair a thuairiscítear, nó nuair a fheiceann foireann na scoile iompar bulaíochta, ní mór na nósanna imeachta sa pholasaí seo a leanúint.

Níltear ag súil go ndéileálfadh scoil le hiompar bulaíochta a tharlaíonn nuair nach mbíonn scoláirí faoi chúram nó faoi fhreagracht na scoile. Sa chás go mbíonn tionchar ag an iompar bulaíochta seo ar scoil, áfach, ceanglaítear ar scoileanna tacú leis na daltaí atá i gceist. Sa chás go leanann an iompar bulaíochta ar aghaidh ar scoil, ba chóir do scoileanna déileáil leis de réir an pholasaí Bí-Cinéalta seo.

I gcás nach dalta sa scoil an dalta a léiríonn an t-iompar bulaíochta, ach gur dalta sa scoil é an dalta a bhfuil an iompar bulaíochta á fúlaingt aige/aici, ba cheart don scoil tacú leis an dalta a bhfuil an iompar bulaíochta á bhfúlaingt aige de réir mar is cuí agus dul i dteagmháil leo féin agus lena dtuismitheoirí chun a chinneadh cad iad na céimeanna is féidir a ghlacadh.

Tá sé tábhachtach go mbeadh foireann na scoile cothrom agus comhsheasmhach ina gcur chuige chun dul i ngleic le hiompar bulaíochta. Teastaíonn tacaíocht ón dalta a bhfuil iompar bulaíochta ar siúl aige nó aici agus ón dalta a léiríonn iompar bulaíochta araon. Tá sé tábhachtach go dtéitear i ngleic leis an dalta atá faoi iompar bulaíochta gan mhoill ionas go mothaíonn sé/sí go n-éistítear leis, go dtugtar tacaíocht dó agus go gcuirtear ar a suaimhneas é.

Ba chóir go n-aithneodh foireann na scoile na tacaíochtaí a theastaíonn don dalta a bhfuil iompar bulaíochta á léiriú aige/aici chun deacrachtaí caidrimh a bhainistiú níos fearr agus chun a chinntiú go bhfreastalaítear ar a riachtanais.

Is féidir laghdú a dhéanamh ar ghníomhaíocht nó ar mhothú cumhachta an dalta nuair a bhíonn taithí aige nó aici ar iompar bulaíochta. Nuair a insíonn dalta do dhuine fásta go mothaíonn sé/sí go bhfuil iompar bulaíochta á bhfulaingt aige/aici b'fhéidir go mothaíonn sé/sí go bhfuil smacht á fháil aige/aici ar cad a tharlaíonn dóibh. Tá sé thar a bheith tábhachtach nach laghdaítear gníomhaireacht dalta níos mó má dhéanann daoine fásta cinneadh ar cad a tharlódh ina dhiaidh sin gan éisteacht leis an dalta agus iad a bheith páirteach i gcinneadh na ngníomhartha a dhéanfar.

Ní mór cloí leis na príonsabail seo a leanas agus aghaidh á tabhairt ar iompar bulaíochta:

- Cinntigh go n-éistear leis an dalta a bhíonn faoi iompar bulaíochta agus go gcuirfear ar a suaimhneas é
- Iarracht a dhéanamh príobháideachas na ndaoine atá i gceist a chosaint
- Déan gach comhrá a láimhseáil go mothálach
- Smaoinigh ar aois agus ar chumas na ndaoine atá i gceist
- Éist le tuairimí an dalta atá ag fulaingt leis an iompar bulaíochta maidir leis an mbealach is fearr le dul i ngleic leis an gcás
- Déan beart go tráthúil
- Cuir tuismitheoirí ar an eolas faoi na daoine atá páirteach*

*Is cuid lárnach de phobal na scoile iad na tuismitheoirí agus imríonn siad ról tábhachtach, i gcomhpháirtíocht le scoileanna, chun dul i ngleic le hiompar bulaíochta. Sa chás go bhfuil iompar bulaíochta tarlaithe, ní mór teagmháil a dhéanamh go luath le tuismitheoirí na bpáirtithe lena mbaineann chun iad a chur ar an eolas faoin ábhar agus chun dul i gcomhairle leo maidir leis na bearta atá le déanamh chun dul i ngleic leis an iompar.

I gcúinsí a léiríonn dalta imní faoi a thuismitheoirí a bheith curtha ar an eolas, ba chóir don scoil plean cuí a fhorbairt chun tacú leis an scoláire agus conas a chuirfear a thuismitheoirí ar an eolas. Ba cheart do scoileanna breathnú ar bhacainní cumarsáide a d'fhéadfadh a bheith ann agus iad ag déanamh cumarsáide le tuismitheoirí, mar shampla, litearthacht, litearthacht dhigiteach nó bacainní teanga.

Mar gheall ar chastacht iompar bulaíochta admhaítear go ginearálta nach n-oibríonn cur chuige amháin i ngach cás. Leanann taighde idirnáisiúnta agus náisiúnta ag forbairt sa réimse seo freisin agus tá athbhreithniú á dhéanamh i gcónaí ar éifeachtúlacht cur chuige ar leith. Ní mór do gach scoil mar sin cinneadh a dhéanamh ar an gcur chuige is fearr a oireann dá cúinsí féin.

Níor cheart cur chuige mar chleachtas aisiríoch agus idirghabháil a úsáid ach amháin chun dul i ngleic le hiompar bulaíochta nuair a bhíonn oiliúint faighte ag na múinteoirí atá i gceist maidir le tabhairt faoi na modhanna seo agus nuair a bhíonn na dalta aontaithe lena n-úsáid. Déileálfar go soiléir le cásanna iompair bulaíochta mar atá leagtha amach sa doiciméad seo.

Iarratais ar Gan Gníomh a Dhéanamh

D'fhéadfadh dalta a thuairiscíonn iompar bulaíochta iarradh ar bhall foirne aon rud a dhéanamh faoin iompar seachas "faire amach" dóibh. B'fhéidir nach dteastaíonn ón dalta go n-aithneofaí é mar dhuine a d'inis do dhuine faoin iompar bulaíochta. B'fhéidir go mothaíonn siad go bhféadfadh rudai a dhéanamh níos deacra dóibh insint do dhuine éigin. Sa chás go dtarlaíonn sé seo, tá sé tábhachtach go dtaispeánfadh an ball foirne comhbhá leis an scoláire, go ndéileálann sé/sí leis an ábhar go híogair agus go labhraíonn sé leis an scoláire chun oibriú le chéile cad iad na céimeanna is féidir a ghlacadh chun dul i ngleic leis an ábhar agus conas a chuirfear a thuismitheoirí ar an eolas faoin gcás. Tá sé tábhachtach go mothaíonn an dalta a d'fhulaing iompar bulaíochta sábháilte.

Is féidir le thuismitheoirí freisin scoileanna a chur ar an eolas faoi iompar bulaíochta a tharla agus iarraidh go sonrach ar an scoil gan aon ghníomh a dhéanamh. Ba chóir do thuismitheoirí an t-iarratas seo a chur i scríbhinn chuig an scoil nó cuidiú leo é sin a dhéanamh i gcás ina bhfuil bacainní litearthachta, litearthacht dhigitigh nó teanga. Mar sin féin, agus iarratas an thuismitheora á admháil, féadfaidh scoileanna cinneadh a dhéanamh, bunaithe ar na cúinsí, go bhfuil sé cuí aghaidh a thabhairt ar an iompar bulaíochta.

Leantach nuair a tharla Iompar Bulaíochta agus A Chinntiú an bhfuil Scor den Iompar Bulaíochta

- Ní mór don mhúinteoir dul i dteagmháil leis na daltaí atá i gceist agus lena dtuismitheoirí arís tráth nach déanaí ná 20 lá scoile tar éis na rannpháirtíochta tosaigh.
- Fachtóirí tábhachtacha le cur san áireamh mar chuid den rannpháirtíocht seo is ea nádúr an iompair bulaíochta, éifeachtacht na straitéisí a úsáidtear chun dul i ngleic leis an iompar bulaíochta agus an gaol idir na scoláirí atá i gceist.
- Ba chóir don mhúinteoir an t-athbhreithniú a dhoiciméadú le scoláirí agus lena dtuismitheoirí chun a fháil amach an bhfuil deireadh leis an iompar bulaíochta agus tuairimí na scoláirí agus a dtuismitheoirí ina leith seo - *Nósanna Imeachta chun Iompar Bulaíocht a Chosc agus Aghaidh a thabhairt air i mBunscoileanna agus in Iar-bhunscoileanna*.
- Ba cheart an dáta ar a gcinntear go bhfuil deireadh leis an iompar bulaíochta a thairfeadh freisin.
- Ba chóir aon rannpháirtíocht le seirbhísí/tacaíochtaí seachtracha a thabhairt faoi deara freisin.
- D'fhéadfadh go mbeadh gá le maoirseacht agus tacaíocht leanúnach ar na scoláirí atá i gceist fiú nuair a cuireadh deireadh leis an iompar bulaíochta.
- Mura bhfuil deireadh tagtha leis an iompar bulaíochta ba chóir don mhúinteoir athbhreithniú a dhéanamh ar na straitéisí a úsáidtear i gcomhairle leis na daltaí lena mbaineann agus lena dtuismitheoirí. Ba chóir frama ama a aontú le haghaidh tuilleadh rannpháirtíochta go dtí go mbeidh deireadh leis an iompar bulaíochta.
- Más léir go bhfuil an dalta a bhfuil an t-iompar bulaíochta á léiriú aige/aici ag leanúint ar aghaidh leis an iompar a léiriú, ba chóir don scoil smaoineamh ar na straitéisí a úsáid

chun déileáil le hiompar míchuí mar a fhoráiltear laistigh de Chód Iompraíochta na scoile. Má bhreathnaítear ar smachtbhannaí araíonachta, is ceist é seo idir an dalta ábhartha, a thuismitheoirí agus an scoil .

- Mura bhfuil thuismitheoir(i) sásta leis an gcaoi ar thug an scoil aghaidh ar an iompar bulaíochta, de réir an *Nósanna Imeachta Cineál Bita chun Iompar Bulaíocht a Chosc agus Aghaidh a thabhairt air i mBunscoileanna agus in Iar-bhunscoileanna*. Ba chóir iad a chur ar aghaidh chuig nósanna imeachta gearán na scoile.
- Má tá thuismitheoir míshásta leis an gcaoi ar láimhseáladh gearán, féadfaidh siad gearán a dhéanamh leis an Ombudsman do Leanaí má chreideann siad go raibh tionchar diúltach ag gníomhartha na scoile ar an dalta.

Cé go mb'fhéidir go bhfuil deireadh tagtha leis an iompar bulaíochta, d'fhéadfadh go mbeadh gá le maoirseacht agus tacaíocht leanúnach don dalta a d'fhulaing an t-iompar bulaíochta agus don dalta a léirigh an t-iompar. Féadfaidh sé go leor ama a thógáil chun caidrimh a shocrú agus chun tacaíochtaí a chur i bhfeidhm. I gcásanna áirithe, ní fhéadfar caidrimh a chur ar ais go dtí an chaoi a raibh siad sular tharla an t-iompar bulaíochta.

Iompar Bulaíochta a Thaifeadadh

Déanfar gach iompar bulaíochta a thaifeadadh (**Teimpléad in Aguisín A**). Áireoidh sé seo an cineál iompair, cá háit agus cathain a tharla sé, agus dáta an chaidrimh le daltaí agus thuismitheoirí. Déanfar na gníomhartha agus na tacaíochtaí a comhaontaíodh chun aghaidh a thabhairt ar iompar bulaíochta a dhoiciméadú. Más ábhar imní é an t-iompar bulaíochta maidir le cosaint leanaí déileálfar leis an scéal gan mhoill de réir Nósanna Imeachta um Chaomhnú Leanaí do Bhunscoileanna agus Iar-bhunscoileanna.

Ba chóir go mbeadh tuairimí na ndaltaí agus a dtuismitheoirí ar na bearta atá le déanamh chun dul i ngleic leis an iompar bulaíochta san áireamh sa taifead. Ba chóir go ndéanfaidh sé an t-athbhreithniú a dhoiciméadú le scoláirí agus lena dtuismitheoirí chun a fháil amach an bhfuil deireadh leis an iompar bulaíochta agus tuairimí na scoláirí agus a dtuismitheoirí ina leith seo. Tá sé tábhachtach dáta gach ceann de na gealltanais seo a dhoiciméadú agus an dáta a socraíodh go bhfuil deireadh leis an iompar bulaíochta. Ba chóir aon rannpháirtíocht le seirbhísí/tacaíochtaí seachtracha a thabhairt faoi deara freisin.

Ba chóir na taifid seo a choinneáil de réir bheartas coimeád taifead na scoile agus de réir rialacháin um chosaint sonraí.

Sa chás go bhfuil Comhad Tacaíochta Dalta ann do dhalta, moltar do scoileanna cóip den taifead a chur ar chomhad tacaíochta an dalta. Cabhróidh sé seo le foireann tacaíochta scoláirí na scoile, nuair is ann dóibh, chun freagairt chomhsheasmhach iomlánaíoch a sholáthar chun tacú le folláine na scoláirí atá i gceist. Sa chás go bhfuil Plean Tacaíochta Dalta, ba chóir an plean a nuashonrú chun straitéisí freagartha agus tacaíochtaí gaolmhara a chuimsiú.

Próiseas Gearán

Mura bhfuil thuismitheoir sásta leis an gcaoi ar thug an scoil aghaidh ar iompar bulaíochta, de réir na nósanna imeachta seo, ba chóir iad a atreorú chuig nós imeachta gearán na scoile.

Tá eolas breise maidir le nósanna imeachta gearán na scoile ar fáil ag an nasc seo a leanas: <https://www.gov.ie/ga/policyinformation/parentalcomplaints/>

Sa chás go bhfuil dalta agus/nó tuismitheoir míshásta leis an gcaoi ar láimhseáladh gearán, féadfaidh dalta agus/nó tuismitheoir gearán a dhéanamh leis an Ombudsman do Leanaí má chreideann siad go raibh tionchar diúltach ag gníomhartha na scoile ar an dalta. Is féidir teagmháil a dhéanamh le hOifig an Ombudsman do Leanaí ag ococomplaint@oco.ie.

Tacaíochtaí

Tá tacaíochtaí ar fáil chun cabhrú le hiompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt air.

Ina measc seo tá na nithe seo a leanas:

- An tSeirbhís Náisiúnta Síceolaíochta Oideachais (NEPS)
- Oide
- Gréasán
- Comhairle Náisiúnta na dTuismitheoirí
- Ionad Frithbhulaíochta Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath (DCU).
- Tusla

Roinn D: Maoirseacht

Cuirfidh an príomhoide uasdátú ar iompar bulaíochta i láthair ag gach cruinniú den bhord bainistíochta. Áireofar leis an nuashonrú seo líon na n-eachtraí iompraíochta bulaíochta a tuairiscíodh ón gcrúinniú deireanach, líon na n-eachtraí leanúnacha agus líon iomlán na n-eachtraí ó thús na scoilbhliana. Sa chás gur tharla teagmhais iompraíochta bulaíochta, cuirfidh an príomhoide uasdátú béil ar fáil freisin a áireoidh, nuair is cuí, faisnéis a bhaineann le treochtaí agus patrúin aitheanta, straitéisí a úsáidtear chun aghaidh a thabhairt ar iompar bulaíochta agus aon straitéisí níos leithne chun iompar bulaíochta a chosc agus aghaidh a thabhairt air nuair is cuí. Níl faisnéis phearsanta nó aitheantais sa nuashonrú seo. Féach Caibidil 7 de nósanna imeachta Bí Cineálta.

Tá an polasaí seo ar fáil do phobal na scoile ar shuíomh idirlín na scoile agus mar chóip chrua ach é a iarraidh. Tá leagan den pholasáí seo atá oiriúnach do dhaltai ar taispeáint sa scoil agus tá sé ar fáil freisin ar ár suíomh Gréasáin agus i gcóip chrua ach é a iarraidh.

Déanfar athbhreithniú ar an bpolasaí seo agus ar a chur i bhfeidhm, tar éis ionchur ónár scoilphobal, gach bliain féilire nó chomh luath agus is féidir tar éis athrú ábhartha a bheith tagtha ar aon ábhar dá dtagraíonn an polasaí seo.

Sínithe: Tomás Ó RísidealBla

Dáta: 28/5/25 (Cathaoirleach an Bhoird Bhainistíochta)

Sínithe: Georgina Ní Chéir

Dáta: 28/5/25 (Príomhoide)

Tagairt:

An Roinn Oideachais (2024) *Cineál Bita: Nósanna Imeachta chun Iompar Bulaíocht a Chosc agus Aghaidh a thabhairt air i mBunscoileanna agus in Iarbunscoileanna*

